

แนวทางการดำเนินงาน ตามภารกิจงานสำคัญ

พอช. - CODI

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)

Community Organizations Development Institute (public organization)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ความเป็นมา

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 โดยการรวมสองหน่วยงาน คือ สำนักงานกองทุนพัฒนาชนบท และ สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง พอช. เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2543

องค์การมหาชน เป็นหน่วยงานของรัฐรูปแบบพิเศษที่ออกแบบมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 การจัดตั้งองค์การมหาชนแต่ละองค์กร รัฐบาลจะตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีกระทรวงนั้นๆ มีคณะกรรมการเป็นกลไกการบริหารที่กำกับเชิงนโยบายและทิศทางขององค์กร โดยมีผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กร

วัตถุประสงค์

- 1 สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกชุมชนเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ บนหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม
- 2 สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน
- 3 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ตลอดจนการประสานสนับสนุน เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
- 4 ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

วิสัยทัศน์

2579 ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งเต็มพื้นที่ประเทศไทย

หลักคิดสำคัญ

องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก และพื้นที่เป็นตัวตั้งในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

แผนปฏิบัติการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2566 – 2570

วิสัยทัศน์	วิสัยทัศน์ระยะ 20 ปี (พ.ศ 2560 – 2579) “ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งเต็มพื้นที่ประเทศไทย”		วิสัยทัศน์ระยะ 5 ปี (พ.ศ 2566 – 2570) “2579 ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสู่การจัดการตนเอง”	
พันธกิจ	1 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน ทั้งในเมืองและชนบท	2 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน	3 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ตลอดจนประสานงานการสนับสนุน และการให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน	4 ส่งเสริมและสนับสนุนและสร้างความร่วมมือองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ
ประเด็นการพัฒนา	องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้งในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น			
เป้าหมาย	1 การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง	2 การสานพลังความสามัคคีของชุมชนท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายพัฒนาสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและนโยบาย	3 การพัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำ คน และขบวนองค์กรชุมชน	4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
แนวทางการพัฒนา	1. ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองบนพื้นฐานทุนชุมชนท้องถิ่นได้อย่างสมดุล 2. ชุมชนผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	1. ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ชุมชนเข้มแข็ง 2. องค์กรชุมชน และเครือข่ายภาคประชาสังคมมีความเข้มแข็งในการป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบในพื้นที่	1. ผู้นำชุมชนมีศักยภาพ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมยุคใหม่ 2. องค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชนเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนสู่การพึ่งพาตนเอง	1. พอช. เป็นหน่วยงานกลางขององค์กรชุมชนและประชาสังคมในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 2. บุคลากรมีสมรรถนะสูง สามารถปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมสู่การบริหารจัดการในยุคดิจิทัล

แนวทางสำคัญในการสนับสนุนการทำงานขององค์กรชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน โดยมีหลักการทำงานสำคัญคือ การพัฒนาโดยชุมชนเป็นแกนหลัก (Community-Driven Development) มีแนวทางการทำงานร่วมในทุกโครงการ/กิจกรรม ดังนี้

- สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทหลัก (Key actors) ในการวางแผนและดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนและร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานกลาง
- สนับสนุนให้ขบวนชุมชนเจ้าของปัญหา มีบทบาทสำคัญในการกำหนดและวางแผนการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง (Demand driven) ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ไม่รอแต่การสนับสนุนจากภายนอก หรือรอทำตามแผนของหน่วยงาน (Supply driven)
- สนับสนุนการวางแผนพัฒนาที่มีพื้นที่เป้าหมายในแต่ละเรื่องให้เต็มพื้นที่ทั่วประเทศ (Nationwide development process) ไม่ใช่ดำเนินการเฉพาะพื้นที่นำร่อง โดยชุมชน ประชาคม และท้องถิ่น เห็นภาพรวมของการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา
- กิจกรรมและโครงการต่างๆ คือ “เครื่องมือ” ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน
- จัดสรรและกระจายงบประมาณให้องค์กรชุมชนบริหารจัดการด้วยตนเอง
- บทบาทของ พอช. มี 2 ระดับ คือ การจัดกระบวนการพัฒนาองค์กรชุมชน (Community organizing) ในรูปแบบต่างๆ โดยใช้โครงการต่างๆ เป็นเครื่องมือ และทำหน้าที่เชื่อมโยง ประสานงานกับหน่วยงานและรัฐบาล เพื่อพัฒนานโยบายที่สนับสนุนแผนพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น

การเชื่อมโยงกับแผน นโยบายระดับชาติและนานาชาติ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)	1. ไม่มีความยากจน (SDG 1 : No poverty) 2. ไม่มีคนอดอยาก (SDG 2 : Zero hunger) 3. การมีงานทำและการพัฒนาเศรษฐกิจ (SDG 8 : Decent work and economic growth) 4. ลดความเหลื่อมล้ำ (SDG10 : Reducing inequality) 5. เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน(SDG 11 : Sustainable cities and communities) 6. การพัฒนาแบบทุกภาคส่วนร่วมร่วมนกัน (SDG 17 : Partnership for the goals)
ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสและความเท่าเทียมกันทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ปรับสมดุลและพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 15 พลังทางสังคม “เสริมสร้างทุนทางสังคม” : ภาครัฐพัฒนาบทบาทในการพัฒนามากขึ้น ประเด็นที่ 16 ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม “มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม” : ระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ประเด็นที่ 21 ต่อด้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ “ป้องกันทุจริตและประพฤติมิชอบ” : ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต
แผนปฏิรูปประเทศไทย	11 ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ “ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต” เป้าหมาย : (1) เครือข่ายภาคประชาชนมีบทบาทเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสม และมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในท้องที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ (2) ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีความซื่อสัตย์สุจริต
แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13	หมายเหตุที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม หมายเหตุที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน
แผน/นโยบายที่เกี่ยวข้อง	1. แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัย 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) กระทรวง พม. 2. แผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานระบบคลองและการพัฒนาชุมชนริมคลองเปรมประชากร (พ.ศ. 2562 – 2570) กระทรวงมหาดไทย 3. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิทัศน์และยั่งยืน 4. นโยบายรัฐบาล การพัฒนาความเข้มแข็งจากฐานราก

แผนงาน/โครงการ	ผลสัมฤทธิ์ที่ประชาชนได้รับ
การสนับสนุนการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่น โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง	ชุมชนท้องถิ่นมีการจัดทำแผนพัฒนาระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด/ กลุ่มจังหวัด/ภาค เชื่อมโยงกับหน่วยงานหรือภาคีพัฒนาในพื้นที่ อย่างเป็นรูปธรรม เกิดการบูรณาการยกระดับพื้นที่รูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิต ชุมชนท้องถิ่น โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท	ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคงในอาชีพและรายได้บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ยกระดับคุณภาพชีวิต คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข สามารถพึ่งพาตนเอง สู่การพัฒนา และยกระดับวิสาหกิจเพื่อสังคม
การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย ผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท (บ้านมั่นคง/บ้านพอเพียง/ที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง/ ที่อยู่อาศัยชั่วคราว/ภัยพิบัติ/ที่อยู่อาศัยระบบราง)	ผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทมีความมั่นคงในการอยู่อาศัยและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น สามารถแก้ปัญหาชุมชนแออัด/ชุมชนบุกรุกและมีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ ของเมืองและชุมชน
การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน และเครือข่ายภาคประชาสังคม ในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ	เครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต ในพื้นที่ระดับตำบล/เมือง และจังหวัด เสริมสร้างธรรมาภิบาลเครือข่ายองค์กรชุมชน

แผนงาน/โครงการ	ผลสัมฤทธิ์ที่ประชาชนได้รับ
การพัฒนากลไกความร่วมมือ ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	เกิดการสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ขับเคลื่อนงานร่วม ระดับกลุ่มจังหวัดและภาค ตลอดจนการทำงานที่เชื่อมโยงกับประชาสังคม ภาคีพัฒนา ท้องถิ่น และหน่วยงานรัฐ
การพัฒนาขีดความสามารถ ของผู้นำและคนในขบวนองค์กรชุมชน	ผู้นำและคนในขบวนองค์กรชุมชนได้รับการพัฒนาสมรรถนะผ่านหลักสูตรต่างๆ โดยกลไก CODI Academy มีกระบวนการประเมินขีดความสามารถ ของผู้นำในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์
สนับสนุนการพัฒนากิจการของ สภาองค์กรชุมชนตำบล การพัฒนาคุณภาพและเสริมสร้างศักยภาพสภาองค์กรชุมชน	ขบวนองค์กรชุมชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการจัดการแก้ไขปัญหาและร่วมกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย และแผนบูรณาการระดับจังหวัด
การยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน กองทุนสวัสดิการชุมชน	ชุมชนมีกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นหลักประกันทางสังคมและความมั่นคงในชีวิต ในการดูแลคนทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตาย ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้บริหารกองทุน
การพัฒนาคุณภาพองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ	องค์กรการเงิน/องค์กรผู้ใช้สินเชื่อ/กลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์ มีระบบการบริหารที่ดี มีการบริหารจัดการองค์กรและการเงินอย่างเป็นระบบ
การยกระดับการใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	เป็นปัจจุบันและพร้อมใช้งาน เปิดเผยข้อมูล (Open Data) ผ่านเทคโนโลยีและช่องทางต่างๆ และชุมชนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
การศึกษาวิจัย พัฒนานวัตกรรมชุมชน จัดการความรู้ และการสื่อสาร	ขบวนองค์กรมีการพัฒนาศักยภาพในการพัฒนาระบบการนวัตกรรมชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ ถอดบทเรียน จัดการระบบข้อมูล และพัฒนา "นักสื่อสารชุมชน" เพื่อสื่อสารงาน เผยแพร่สู่สาธารณะ ประสานความร่วมมือกับนักวิชาการค้นหาองค์ความรู้ชุมชนผ่านการศึกษาวิจัย

แนวทางการสนับสนุนการทำงานขององค์กรชุมชนในพื้นที่

เป้าหมาย/ทิศทางการสนับสนุนการขับเคลื่อนขบวนองค์กรชุมชน

ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

มีเป้าหมายให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง มีการเชื่อมโยงกันระหว่างชุมชนทุกระดับ และภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

- องค์กรชุมชนเป็นเจ้าของงานพัฒนาในพื้นที่ และมีส่วนร่วมบริหารจัดการทุกระดับ โดยร่วมกับภาคีในการแก้ไขปัญหาทั้งในพื้นที่ และงานประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ
- การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในระดับพื้นที่ และนโยบาย เพื่อการแก้ปัญหา ความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางสังคม

กลุ่มจังหวัด

- เป็นกลไกที่มีองค์ประกอบจากทุกภาคส่วนอย่างหลากหลาย ทำหน้าที่สนับสนุน เชื่อมโยงการขับเคลื่อนงานพัฒนา ทั้งเชิงพื้นที่ และเชิงประเด็น และสร้างความเข้มแข็งของ ขบวนจังหวัด ระหว่างจังหวัด และภาค ให้เกิดความสมดุล ในทุกระดับ
- ขับเคลื่อนแผนการพัฒนาของภาคประชาชน พัฒนาความเข้มแข็ง และสร้างการเรียนรู้ ของชุมชนท้องถิ่นให้สามารถ เชื่อมโยงแผนการพัฒนาของชุมชน กับการสนับสนุนของภาคีทุกภาคส่วน และนโยบายรัฐ
- บริหารภาพรวมแผนงาน โครงการ งบประมาณ และรายงานของกลุ่มจังหวัด โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม ความทั่วถึง และยุทธศาสตร์ของพื้นที่

กลุ่มจังหวัด

จังหวัด

ตำบล

จังหวัด

- เป็นพื้นที่กลาง/กลไกกลางของขบวนองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม ประชาชนในจังหวัด และภาคส่วนอื่นๆ ให้เกิด การพัฒนาเชิงขบวนการ (Movement) ในงานพัฒนาของจังหวัด
- กลไกกลางของจังหวัดมีดุลยภาพ ถ่วงดุล และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย
- จัดทำและเสนอแผนพัฒนาระดับจังหวัดของขบวนชุมชน และประชาสังคมให้เป็นที่ยอมรับของภาคี หน่วยงาน เพื่อได้รับบรรจุในแผน หรือนโยบายการพัฒนาในจังหวัด
- มีระบบข้อมูล และตัวชี้วัดการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น มีการรายงานความก้าวหน้า สื่อสารอย่างต่อเนื่อง
- มีระบบการบริหารจัดการ การทำงานร่วมกัน

ตำบล

- เป็นพื้นที่กลางของคน ทุกครอบครัว ทุกชุมชน ทุกพื้นที่ได้เข้ามาสร้างระบบการพัฒนาด้วยกัน โดยเชื่อมโยงทุกกลุ่ม บุคลากรทุกงาน และเข้าถึงกลุ่มคนทุกช่วงวัย
- รวบรวมความต้องการของคนในพื้นที่ เชื่อมโยงไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาของตำบล
- เชื่อมโยงหน่วยงานในท้องถิ่น ท้องที่ และสถาบันทางสังคมเข้ามาร่วมมือกัน
- พึ่งตนเอง สามารถจัดการพัฒนามาบนพื้นฐานการพัฒนาของตนเอง ภายใต้อาณัติของตำบล

เป็นพื้นที่ปฏิบัติการของขบวน มีเป้าหมายตำบลจัดการตนเอง สามารถกำหนด ทิศทางและแผนการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น โดยกระบวนการมีส่วนร่วม จากคนในพื้นที่ สร้างพื้นที่รูปธรรมยกระดับสู่การเปลี่ยนแปลงในประเด็น ต่างๆ เช่น **ที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจและทุนชุมชน สวัสดิการชุมชน เป็นต้น**

ระดับตำบล/
เมือง

เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและจัดทำแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเชื่อมโยงสู่แผนยุทธศาสตร์จังหวัด เป็นพื้นที่สำคัญในการเชื่อมโยงงานขบวนทั้งเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น มองภาพรวมงบประมาณและเนื้อหาในจังหวัดนั้นๆ

ระดับจังหวัด

เป็นเวทีเชื่อมโยงขบวนของแต่ละจังหวัด ทั้งงานเชิงประเด็น เชิงพื้นที่ เชิงภูมิโนเวิร์น **เพื่อสร้างการเรียนรู้ระหว่างกันและเชื่อมโยงขบวนการ** สร้างพลังให้เกิดขึ้น มีความสามารถในการต่อรองและเชื่อมโยง ทรัพยากรกับภายนอก

ระดับ
กลุ่มจังหวัด

เป็นพื้นที่เชื่อมโยงเครือข่ายและขบวนองค์กรชุมชนทั้งเชิงพื้นที่และ **เชิงประเด็นงานพัฒนา** พัฒนากลไกการทำงาน และสร้างพื้นที่กลาง ของชุมชนท้องถิ่นในระดับตำบล จังหวัด และกลุ่มจังหวัด ประสานความร่วมมือ การทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีพัฒนา พัฒนาและสร้างรูปธรรมโดยใช้พื้นที่ เป็นตัวตั้ง สร้างทีมทำงานร่วม(ผู้นำขบวนชุมชนและผู้บริหารงาน) สนับสนุนและติดตามความคืบหน้า และสนับสนุนงบประมาณ

ระดับภาค

การขับเคลื่อนงานพัฒนา
ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท :
ผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย

หลักคิดสำคัญ

- องค์การชุมชนเป็นแกนหลัก
- สร้างสังคมมั่นคงในเรื่องที่ดินและที่อยู่อาศัย
- สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง
- วางแผนการแก้ไขปัญหาทั้งเมือง
- รูปแบบและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยที่หลากหลาย

หลักการดำเนินโครงการ

- ชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเป็น “เจ้าของโครงการ” ทำงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นและภาคี
- พอช. ทำหน้าที่สนับสนุนเชื่อมโยงท้องถิ่นและชุมชนร่วมกัน ดำเนินการ
- ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยของ คนจนตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
- เชื่อมโยงแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินผู้มีรายได้น้อย ในเมืองและชนบท ให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

2 การพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนริมคลอง

3 การแก้ไขปัญหาคืออยู่อาศัย
ผู้มีรายได้น้อยในชุมชนที่ได้รับผล
จากการพัฒนาระบบบรรจรถไฟ

ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2566
โดยรัฐบาลมอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์ โดย พอช. ดำเนินโครงการ
เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยที่ได้
ผลกระทบจากการพัฒนาระบบราง ในปี 2566-2570
เป้าหมาย 35 จังหวัด 300 ชุมชน 27,084 ครัวเรือน

บ้านสำหรับผู้ประสบภัย
และการจัดการภัยพิบัติ

พอช. เริ่มโครงการช่วยเหลือขบวนชุมชน
ผู้ประสบภัยพิบัติ การดูแลไว้โดยเจ้าของที่ดิน
(รัฐหรือเอกชน) ตั้งแต่ปี 2559 ส่งผลให้
กลุ่มคนด้อยโอกาส หรือคนจนที่สุดในสังคม
เป็นผู้ที่ได้รับการเดือดร้อนเร่งด่วน/เฉพาะ
กรณีเพลิงไหม้ ไร้ชื่อ หรือต้องรื้อย้ายได้รับการ
การมีที่อยู่อาศัยรองรับเฉพาะหน้าและได้รับโอกาส
ในการพัฒนา เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยที่มั่นคงต่อไป

5 บ้านพอเพียง :
ซ่อมสร้างบ้านคนจน

เป็นการสนับสนุนการซ่อมสร้างบ้านผู้ด้อยโอกาส
ผู้มีรายได้น้อยในชนบท ซึ่งมีที่อยู่อาศัยและที่ดินแล้
แต่สภาพบ้านทรุดโทรม กระบวนการทำงาน
จะเริ่มต้นด้วยการสำรวจผู้เดือดร้อนทั้งตำบล
แล้วจัดเวทีประชุม เพื่อจัดลำดับการสนับสนุน
โดยองค์กรชุมชนจะจัดสรรให้ครัวเรือนตามความ
เดือดร้อน ซึ่งมีการสำรวจความจำเป็น
ในการซ่อมสร้างอย่างละเอียด

ขั้นตอนการจัดทำโครงการบ้านมั่นคง

ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 1-3 ปี

(ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนและการจัดหาที่ดิน)

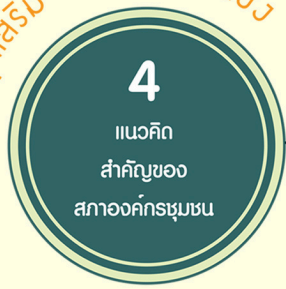

กระบวนการทำงาน “โครงการบ้านพอเพียงชนบท”

สภาองค์กรชุมชน : เวทีกลางสร้างชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

สถาบันเรียนรู้ ให้ชุมชนเข้มแข็ง

- (1) เป็นองค์กรที่มีสถานะ มีกติกา มีบทบาท ภารกิจในการทำงานที่ชัดเจน
- (2) เชื่อมโยงองค์กรชุมชนและภาคีพัฒนาต่างๆ ให้มาทำงานด้วยกัน
- (3) วางแผนและทำงานภายใต้ข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างเป็นอิสระ โดยไม่ต้องขึ้นต่อแหล่งทุนและองค์กรสนับสนุน
- (4) ทำงานอย่างเป็นองค์กรร่วม ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ โดยถือเอาความต้องการและการและประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็น หลัก

เจตนารมณ์สภาองค์กรชุมชน

สภาองค์กรชุมชนจัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เพื่อให้ “ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น การสร้างประชาธิปไตย ระบบธรรมาภิบาล และการพัฒนาประเทศ”

ทำการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน/ตำบลให้ทั่วถึงและครอบคลุมทุกหมู่บ้าน เพื่อเป็นเวทีกลางในการเชื่อมโยงทุกภาคในพื้นที่มาทำงานร่วมกัน โดยมีมติของสภาประชุมกันอย่างต่อเนื่อง มีระบบฐานข้อมูลตำบล เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนา และแก้ปัญหาให้กับคนในตำบล

กลไกการสนับสนุนการดำเนินงาน “สภาองค์กรชุมชน”

ที่ประชุม
ในระดับชาติ

คณะกรรมการ ดำเนินการ

ดำเนินงานต่างๆ
ตามมาตรา 32
ของ พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน
พ.ศ. 2551

จัดทำแผนปฏิบัติการ
ประจำปีและงบประมาณ
เสนอต่อ พอช.

สนับสนุนการศึกษาวิจัย
รวบรวมข้อมูล
ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนิน
กิจการสภาองค์กรชุมชน

ประสานสนับสนุน
ความร่วมมือกับหน่วยงาน
ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

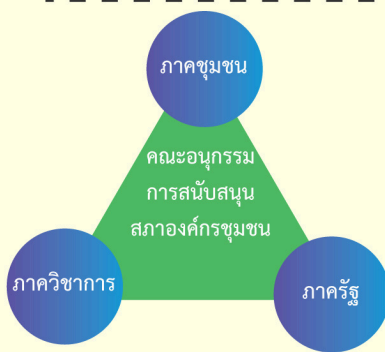
คณะผู้ตรวจสอบกิจการ สภาองค์กรชุมชน

ตรวจสอบกิจการ
และการดำเนินงาน
สภาองค์กรชุมชน

ตรวจสอบงบประมาณ
และการดำเนินงาน
สภาองค์กรชุมชน

ตรวจสอบกติกา
ที่ประชุมในระดับชาติ

ตรวจสอบการปฏิบัติตาม
พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน
พ.ศ.2551

ภาคชุมชน

คณะกรรมการ
สภาองค์กรชุมชน

ภาควิชาการ

ภาครัฐ

กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน
และวิธีการงบประมาณ
เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกิจการ
สภาองค์กรชุมชน

สนับสนุนการศึกษาวิจัย
รวบรวมข้อมูล ที่เป็นประโยชน์
ต่อการดำเนินกิจการ
สภาองค์กรชุมชน

ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
ต่อ พอช. เพื่อสนับสนุนการ
พัฒนาความเข้มแข็งของ
สภาองค์กรชุมชน

ประสานสนับสนุนความร่วมมือ
กับหน่วยงานภาคส่วน
ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุน
ภารกิจสภาองค์กรชุมชน

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
และปฏิบัติการต่างๆ

การบริหารจัดการ
อย่างมีส่วนร่วม

การพัฒนาศักยภาพ
แกนนำและคนรุ่นใหม่

การจัดการความรู้และ
การสื่อสารสู่สาธารณะ

การป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน :

เปลี่ยนภาคประชาชนเป็นพลังพลเมือง

ด้วยแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ฉบับปรับปรุงให้ความสำคัญกับกิจกรรมปฏิรูป

ที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) โดยกิจกรรมปฏิรูปที่ 1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต กำหนดให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการทำงานร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชน องค์กรชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการหล่อหลอมพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคม

ให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตนำไปสู่ “การสร้างวัฒนธรรมสุจริตพร้อมกับการต่อต้านการทุจริต”

โดยเกิดคณะทำงานเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชนต่อต้านการทุจริตระดับตำบล สู่การเปลี่ยนแปลงความคิดของเครือข่ายภาคประชาชนว่า “การต่อต้านการทุจริตไม่ใช่ภาระ แต่เป็นภารกิจ” ที่ต้องร่วมกันดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนและสังคม

สวัสดิการชุมชน : สร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตของคนในชุมชน

หลักคิดสำคัญ

สวัสดิการชุมชน คือ การสร้างหลักประกัน
การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
ของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย
ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย
ตามสภาพชุมชน เพื่อให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุข
บนหลักการพึ่งตนเอง “การให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี”
และสร้างความร่วมมือ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมาย
เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง จัดการตนเอง

หลักการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน

- เป็นกองทุนของชุมชน บริหารโดยชุมชน เพื่อประโยชน์
ของชุมชนจัดตั้งขึ้นด้วยความพร้อมและความสมัครใจร่วมกัน
ของชุมชน
- เป้าหมายของกองทุนสวัสดิการชุมชนคือการสร้างหลักประกัน
ความมั่นคงและการอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนในชุมชน
เงินเป็นเพียงเครื่องมือในการพัฒนา
- เงินสมทบจากสมาชิกเป็นเงินกองทุน เพื่อการจัดสวัสดิการ
ดูแลช่วยเหลือกันในชุมชน ไม่ใช่เงินออมที่สมาชิกจะถอนคืนได้

8 ขั้นตอน การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล

1 การจัดตั้งกองทุน สวัสดิการชุมชน

- 1) ประชุมแกนนำ
- 2) ชักชวนผู้สนใจเข้าร่วมรับฟังหลักคิด
- 3) ประชุมจัดตั้ง : ทำความเข้าใจหลักคิด กำหนด
โครงสร้าง กำหนดแนวทาง ร่างระเบียบ คัดเลือก
กรรมการ รับสมัครสมาชิกและสมาชิกจ่ายเงินสมทบ
- 4) คณะกรรมการประชุม แนวทางในการดำเนินงาน
กองทุนสวัสดิการชุมชน
- 5) จัดประชุมใหญ่สมาชิก ครั้งที่ 1 (ภายใน 6 เดือน)

3 มีระบบการบริหารการเงินที่สุจริต ปลอดภัย มั่นคง เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการดำเนินการ

5 มีข้อบังคับ/ระเบียบ เป็นเครื่องมือ ในการดำเนินการกองทุน

2 แนวทางการ บริหารจัดการ กองทุนสวัสดิการ ชุมชนตำบล

การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีคุณภาพ นอกจาก
จะต้องเข้าใจหลักคิด เจตนารมณ์ อุดมการณ์ เป้าหมายและ
หลักการสำคัญของกองทุนสวัสดิการชุมชนแล้ว ต้องมีการ
จัดระบบการบริหารงานและการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
ซึ่งประกอบด้วย 1) มีระบบบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน
เป็นปัจจุบัน 2) มีการปิดบัญชี : รายเดือน รายปี งบดุลประจำปี
และมีการตรวจสอบ 3) มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
ในการจัดหาระบบบัญชีการเงิน

4 มีระบบข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สามารถใช้ในการบริหาร พัฒนากองทุน รายงานและสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง

7 มีสมาชิก

8 มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก

การพัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำ คน และขบวนองค์กรชุมชน

พัฒนาศักยภาพผู้นำและคนในขบวนองค์กรชุมชน โดยกลไกการขับเคลื่อน “CODI Academy” มีเป้าหมายสำคัญ คือ (1) พัฒนาและ
จัดทำสมรรถนะของผู้นำองค์กรชุมชน (2) จัดทำหลักสูตรการพัฒนาผู้นำ (3) ประเมินขีดความสามารถของผู้นำในการนำความรู้
ไปใช้ประโยชน์ (4) สืบหาความเชื่อมั่นต่อบทบาทของผู้นำองค์กรชุมชนในคณะกรรมการชุดต่างๆ ระดับจังหวัด

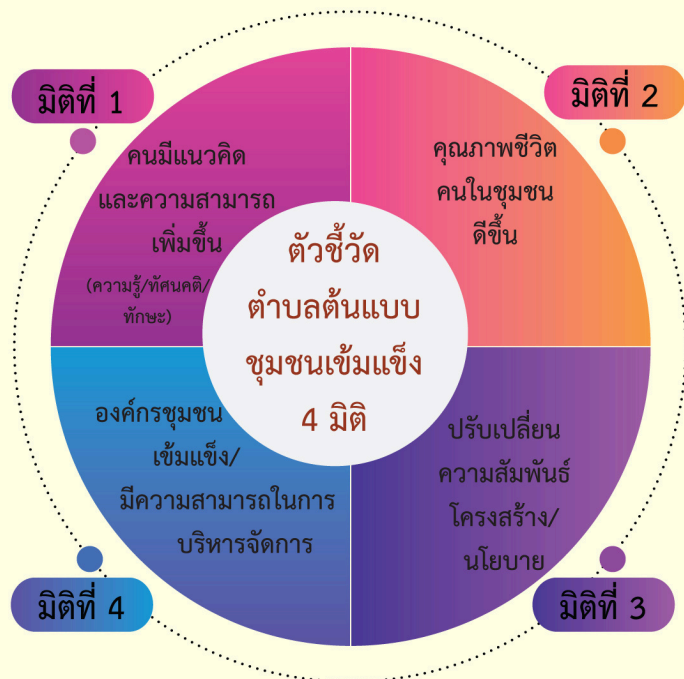
การพัฒนาเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตชุมชนท้องถิ่น

“เศรษฐกิจฐานราก” : ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่ต้องสามารถพึ่งตนเอง เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีคุณธรรม
มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน ครอบคลุมทั้งพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม
ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เป็นระบบที่มีลักษณะสร้างความเข้มแข็ง
และสร้างความสัมพันธ์ทางแนวราบกับเศรษฐกิจแบบปัจเจก ในระบบที่มีลักษณะความร่วมมือ เป็นหุ้นส่วนร่วมกัน เพื่อพา
สังคมไทยไปสู่ความยั่งยืน

“การพัฒนาคุณภาพชีวิต” : ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคงในอาชีพและรายได้บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ยกระดับคุณภาพชีวิต
คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข สามารถพึ่งพาตนเอง ส่งการพัฒนาและยกระดับวิสาหกิจเพื่อสังคม

การพัฒนาตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง

ตามที่ พอช. และขบวนชุมชน ได้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองเต็มพื้นที่ ในปี 2579 ไว้นั้น มีคำถามว่าแล้วจะรู้ได้อย่างไรว่า “ชุมชนเข้มแข็งมีคุณลักษณะอย่างไร” พอช. และขบวนชุมชนจึงได้พัฒนา “กรอบตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง” ที่บ่งชี้ความเข้มแข็งชุมชน 4 มิติ คือ (1) การพัฒนาคุณภาพคน (2) ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน (3) การแก้ปัญหาของชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต (4) การปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์กับหน่วยงานและการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ภายใต้กรอบดังกล่าวชุมชนต่างๆ สามารถนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสมของบริบทพื้นที่

เป้าหมาย

- สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ “ชุมชนเข้มแข็ง”
- ปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดที่เน้นเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ
- เป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการพัฒนาของชุมชน

วัตถุประสงค์

- เป็นเครื่องมือให้ตำบลนำไปใช้ประเมินตนเอง ให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อน และศักยภาพของตำบล
- ข้อมูลจากการประเมินตนเองของตำบลมาจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- สร้างการเรียนรู้และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นสู่ความมั่นคงของมนุษย์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยระบบข้อมูล TPMAP และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

1. สร้างความมั่นคงเศรษฐกิจและทุนชุมชนฐานรากตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
2. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหา สร้างโอกาสให้กับคนรุ่นใหม่ ช่วยเหลือ ผู้ด้อยโอกาส/กลุ่มคนเปราะบาง ให้เข้าถึงสวัสดิการพื้นฐาน โดยสานพลังความร่วมมือของทุกภาคส่วน สู่การพัฒนาต้นขี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

การดำเนินงาน

1. สนับสนุนองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนในการพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น (1) จัดทำข้อมูล TPMAP ของชุมชนและแผนพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นในระดับตำบล เชื่อมโยง TPMAP ภาครัฐ โดยวิเคราะห์ ข้อมูลกลุ่มคนเปราะบาง ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนใน 5 มิติ ได้แก่ สุขภาพ ความเป็นอยู่ การศึกษา รายได้ และการเข้าถึงบริการรัฐ เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง สมบูรณ์ (2) ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนฐานราก : สร้าง/พัฒนาอาชีพและรายได้ที่สอดคล้องกับความต้องการ เช่น เศรษฐกิจสีเขียว (BCG) ธุรกิจชุมชนท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น (3) เสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายองค์กรชุมชนและเครือข่ายทางสังคม เช่น การบริหารจัดการด้านการเงินของชุมชน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน การเชื่อมโยงและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส/กลุ่มคนเปราะบางในชุมชน (4) สร้างโอกาสในการพัฒนาคนรุ่นใหม่/บัณฑิตจบใหม่/คนที่อพยพจากเมือง พัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาอาชีพรายได้ และการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
2. สนับสนุนกระบวนการทำงานและกลไกการขับเคลื่อนระดับจังหวัด (1) จัดตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัดและขับเคลื่อนการทำงานในพื้นที่ เช่น เชื่อมโยงข้อมูล TPMAP ของจังหวัด แผนพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส/กลุ่มคน (2) พัฒนาศักยภาพพลไกในการติดตาม จัดทำข้อมูล และรายงานสถานการณ์ชุมชนผ่านระบบสารสนเทศ (3) พัฒนาระบบข้อมูลและดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างเป็นระบบ (4) ยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน
3. สนับสนุนการดำเนินงานระดับนโยบายพัฒนา ยกระดับและเชื่อมโยงประเด็นงาน/นโยบายสาธารณะ (1) พัฒนานวัตกรรม/ข้อเสนอระดับนโยบาย จากระดับตำบล จังหวัด และภาคสู่ระดับชาติ (2) บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานระดับนโยบายในการพัฒนาระบบสารสนเทศ และเชื่อมโยงข้อมูลจากล่างขึ้นบน (3) ประเมินผลการดำเนินงานโครงการ

ติดต่อเรา

พอช - CODI

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

912 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์ 0-2378-8300 โทรสาร 0-2378-8376

E-mail : codi@codi.or.th , Website : <http://www.codi.or.th>